

KORXONALARDA RAQAMLI LIDERLIKNI SHAKLLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEXANIZMLARI

Obidova Feruza Yaxyoyevna

obidova.feruza@bk.ru

Jizzax politexnika instituti "Iqtisodiyot va menejment" kafedراسى dotsenti

Umarov Shaxzod

Jizzax politexnika instituti talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada korxonalarda raqamli liderlikni shakllantirishning nazariy asoslari hamda tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari tadqiq etilgan. Raqamli transformatsiya sharoitida rahbarlik faoliyatining yangi shakllari, sun'iy intellekt, Big Data, bulutli texnologiyalar va raqamli platformalarning boshqaruv tizimidagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, korxonalarda raqamli liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish, innovatsion boshqaruv madaniyatini shakllantirish va biznes-jarayonlarni raqamlashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: raqamli liderlik, raqamli transformatsiya, menejment, innovatsion boshqaruv, sun'iy intellekt, Big Data, korporativ boshqaruv, raqamli iqtisodiyot, tashkiliy mexanizm, iqtisodiy mexanizm.

Kirish

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi korxonalar faoliyatini tashkil etish va boshqarish usullarini tubdan o'zgartirmoqda. Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarini, balki boshqaruv tizimlarini ham yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bunday sharoitda tashkilot muvaffaqiyati ko'p jihatdan uning rahbarlarining zamonaviy raqamli texnologiyalardan samarali foydalana olish qobiliyatiga bog'liq bo'lib bormoqda.

Raqamli liderlik – bu rahbarning zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun'iy intellekt va ma'lumotlarni tahlil qilish vositalaridan foydalangan holda tashkilotni strategik rivojlantirish, innovatsion muhit yaratish va xodimlarni yagona maqsad sari yo'naltirish qobiliyatidir.

O'zbekistonda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasining qabul qilinishi hamda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida raqamli texnologiyalarni joriy etishga qaratilgan islohotlar korxonalarda raqamli liderlikni shakllantirish masalasini dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biriga aylantirdi.

Mavzuga oid ilmiy qarashlar tahlili

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda raqamli liderlik tushunchasi so‘nggi o‘n yilliklarda faol o‘rganilmoqda. G. Westerman, D. Rogers, T. Davenport, E. Brynjolfsson va K. Schwablarning ilmiy ishlari raqamli transformatsiya va liderlik o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ochib beradi. Ularning tadqiqotlariga ko‘ra, zamonaviy rahbar nafaqat boshqaruv funksiyalarini bajaruvchi shaxs, balki texnologik o‘zgarishlarni boshqaruvchi strateg sifatida ham faoliyat yuritishi lozim.

Mamlakatimiz olimlari tomonidan ham raqamli iqtisodiyot va innovatsion boshqaruv tizimlarini rivojlantirish masalalari o‘rganilib, korxonalarda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish, boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish bo‘yicha ilmiy tavsiyalar ishlab chiqilmoqda.

Korxonalarda raqamli liderlikning mazmuni va ahamiyati

Raqamli iqtisodiyot sharoitida korxonalar rahbari faqatgina boshqaruvchi emas, balki o‘zgarishlarni amalga oshiruvchi lider sifatida maydonga chiqadi. Raqamli liderlik quyidagi yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi:

- strategik fikrlash va innovatsion yondashuv;
- raqamli texnologiyalarni boshqaruv jarayonlariga integratsiyalash;
- ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish;
- xodimlarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish;
- korporativ madaniyatni innovatsion muhitga moslashtirish.

Zamonaviy korxonalarda sun'iy intellekt, Big Data, bulutli hisoblash va biznes analitikasi tizimlaridan foydalanish rahbarlarga real vaqt rejimida boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini bermoqda.

Raqamli liderlikni shakllantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari

Korxonalarda raqamli liderlikni samarali shakllantirish uchun bir qator tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni rivojlantirish zarur.

Birinchi, korxonalarda raqamli transformatsiya strategiyasini ishlab chiqish va uni korporativ rivojlanish dasturlari bilan integratsiyalash lozim.

Ikkinchi, rahbar va mutaxassislarning raqamli ko‘nikmalarini oshirishga qaratilgan uzluksiz malaka oshirish tizimini yo‘lga qo‘yish zarur. Bunda sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili, kiberxavfsizlik va raqamli menejment bo‘yicha maxsus o‘quv dasturlarini joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Uchinchi, korxonalarda biznes-jarayonlarni ERP, CRM va Business Intelligence tizimlari asosida avtomatlashtirish boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

To‘rtinchi, raqamli innovatsiyalarni joriy etayotgan xodimlarni rag‘batlantirishning iqtisodiy mexanizmlarini yaratish zarur. Bu innovatsion g‘oyalarni qo‘llab-quvvatlash va korxonada kreativ muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Beshinchidan, ichki audit va risk-menejment tizimlarini raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalash orqali korxonaning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mumkin.

O'zbekistonda raqamli liderlikni rivojlantirish istiqbollari

Mamlakatimizda raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonlari jadallashib borayotganligi sababli korxonalarda zamonaviy liderlik modelini shakllantirish zarurati ortib bormoqda. Ayniqsa, sanoat, bank-moliya, logistika va xizmat ko'rsatish tarmoqlarida raqamli boshqaruv texnologiyalaridan foydalanish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omiliga aylanmoqda.

Kelgusida sun'iy intellekt, blokcheyn texnologiyalari va raqamli platformalarni korporativ boshqaruv tizimlariga keng joriy etish orqali korxonalar faoliyatining shaffofligi va raqobatbardoshligini yanada oshirish mumkin.

Xulosa

Raqamli liderlik zamonaviy menejment tizimining ajralmas elementi hisoblanadi. Korxonalarda raqamli liderlikni shakllantirish tashkiliy va iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish, innovatsion boshqaruv madaniyatini rivojlantirish hamda zamonaviy axborot texnologiyalarini boshqaruv jarayonlariga keng joriy etishni talab etadi.

Shu bois, korxonalarda raqamli transformatsiyani jadallashtirish, rahbarlarning raqamli kompetensiyalarini oshirish va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimlarini rivojlantirish mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishi va xalqaro raqobatbardoshligini ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. **"Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"**. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomalari. – Toshkent, 2020–2025.
3. Obidova, F. Y. (2024). JAMIYATDA IJTIMOIIY VA IQTISODIIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA OLIYGOH BITIRUVCHILARINING TUTGAN O'RNI. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(4), 141-146.
4. Yahyoyevna, O. F. (2024, February). IQTISODIIY BARQARORLIKNI TEJAMKORLIK OMILLARI TA'SIRIDA TA'MINLASH MUAMMOLARI. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 2, pp. 136-144).
5. Обидова, Ф. Я. (2023). Управление системой качества на предприятиях. *Экономика и социум*, (11 (114)-1), 929-932.

6. Yahyoyevna, O. F. (2024, October). SUSTAINABILITY AND MANAGEMENT: HOW COMPANIES CAN INTEGRATE SUSTAINABILITY INTO THEIR STRATEGY. In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON INTERDISCIPLINARY SCIENCE* (Vol. 1, No. 10, pp. 194-199).
7. Turumova, D. A., & o'g'li Tolibboyev, Q. G. (2023). AUDITORLIK FAOLIYATIDA TANLAB TEKSHIRISHNING MOHIYATI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(6), 234-240.
8. Obidova, F. Y. (2024). JAMIYATDA IJTIMOIIY VA IQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA OLIYGOH BITIRUVCHILARINING TUTGAN O'RNI. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(4), 141-146.
9. Yahyoyevna, O. F., & Tatulovna, Z. M. (2024). MECHANISM OF ORGANIZING FINANCIAL MANAGEMENT IN ENTERPRISES. *Miasto Przyszłości*, 47, 866-872.
10. Turumova, D. A. (2023). O 'ZBEKISTONDA ICHKI NAZORAT TIZIMI–AUDITORLIK TEKSHIRUVI JARAYONINING ASOSIY ELEMENTI. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(4), 608-612.
11. Turumova, D., & Rayimkulov, A. (2024). THE NEED FOR MODERN TECHNOLOGIES IN ACCOUNTING AND AUDITING. *Technical science research in Uzbekistan*, 2(7), 284-287.
12. Турумова, Д. (2022). Банк кредитлари аудитини такомиллаштириш масалалари. *Science and Education*, 3(10), 640-645.
13. Турумова, Д. (2022). Банк назоратида ички ва ташқи аудит ўтказишнинг аҳамияти. *Science and Education*, 3(12), 1013-1022